

- 11) лізинг персоналу – надання робочої сили у тимчасове користування (оренду);
- 12) таргетована реклама, AI-рекрутинг.

Також слід брати до уваги, що людина може не знаходитись в активному пошуку роботи, але відповідати вимогам вакансії, тому для пошуку таких кадрів слід використовувати технології пошуку пасивних кандидатів.

Джерела та література

1. Гуцуляк Н.П. Сучасні методи підбору персоналу. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c9df1a5d-7580-4ac7-acc7-802d1fd90e9e/content>
2. Венберг Т.В., Дмитрук С.М., Крочак В.С. Сучасні практики добору персоналу: аналіз тенденцій розвитку. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-66>
3. Краузе О., Гумен Ю. Соціальна відповідальність врядування в умовах повномасштабної війни / Розвиток соціально-економічних систем в геоекономічному просторі»: монографія / за ред. С. Співака. Тернопіль, ФОП Паляниця В. А., 2024. С. 219-230.
4. Краузе О. І., Юрик Н. Є. Соціальна відповідальність суб'єктів ринку праці. *Електронне наукове видання «Публічне адміністрування та національна безпека»*. 2023. №4 (34). DOI: <https://doi.org/10.25313/2617-572X-2023-4-8859>
5. 10 сучасних методів підбору персоналу. URL: <https://hurma.work/blog/top-metodiv-suchasnogo-rekrutingu/>
6. Шведа Н., Краузе О. Трансформація бізнес-моделей в умовах цифрової економіки. *Соціально-економічні проблеми і держава* (електронний журнал). 2023. Вип. 1 (28). С. 86- 94. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2023/23snmute.pdf>

УДК: 130.2:004.8

Христина Дармопук

Науковий керівник: Наталія Габрусєва, доктор філософії, доц.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ФІЛОСОФІЯ ТВОРЧОСТІ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Анотація. У тезах розглядається, як розвиток штучного інтелекту впливає на розуміння творчості та ролі людини у мистецькому процесі. Аналізуються відмінності між людською творчістю, пов'язаною з емоціями, досвідом та інтенційністю, і «творчістю» алгоритмів, що базується на обробці даних та статистичних паттернах. Показано етичні й правові виклики, пов'язані з авторством, оригінальністю та використанням творів, згенерованих ШІ, а також окреслено можливості співтворчості людини і технології.

Ключові слова: штучний інтелект; творчість; авторство; філософія техніки; AI-мистецтво.

Khrystyna Darmopuk

Scientific supervisor: Nataliia Habrusieva, Ph.D., Assoc. Prof.

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

PHILOSOPHY OF CREATIVITY IN THE CONTEXT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Останні роки засвідчують інтенсивне проникнення штучного інтелекту у сферу творчості. Це стосується генерації зображень, музичних творів та текстів. Дедалі складніше розрізнити результати людської діяльності та продукти роботи нейромереж. Така ситуація актуалізує низку питань: чи трансформується саме поняття творчості та чи зберігає вона власне людський характер за умов, коли комп'ютер здатен створювати естетично привабливі результати за лічені секунди?

У класичній філософській традиції творчість нерозривно пов'язувалася з унікальністю людського суб'єкта. Іммануїл Кант трактував творчість як прояв генія – здатності продукувати оригінальні ідеї, що не піддаються поясненню на основі готових правил [1]. У сучасних українських дослідженнях з естетики підкреслюється, що для Канта ключовими є уява, внутрішній світ митця та його здатність осмислювати власний досвід [1]. Відтак художній твір постає не як технічний результат, а як вираження глибинних переживань та особистісної історії.

Поява та розвиток генеративних систем ШІ суттєво змінюють цю картину. Як зазначає Вікторія Волинець, нейромережі вже широко застосовуються для створення зображень, музичних композицій та інтерактивних мистецьких форм [2]. Проте такі технології породжують нові етичні й онтологічні питання: хто є автором створених творів, чи можуть вони вважатися оригінальними, та якою мірою це впливає на статус і працю митців.

Українські матеріали, присвячені AI-мистецтву, також акцентують на зазначених проблемах. Зокрема, у блозі LifeArt Gallery зазначається, що алгоритми здатні генерувати зображення й музичні твори, які важко відрізнити від людських [3]. Однак за подібними результатами не стоять емоційний досвід чи внутрішня інтенція – штучний інтелект не відчуває та не переживає. Він лише обробляє дані, виявляє статистичні закономірності та комбінує стилістичні фрагменти.

Це підкреслює принципову відмінність між людською творчістю й алгоритмічним продукуванням. Людська творчість формується у взаємодії з досвідом, емоційними станами, особистими кризами та рефлексією. ШІ позбавлений цих компонентів. У наукових дослідженнях наголошується, що алгоритмічні системи здатні відтворювати форму, але не володіють інтенційністю – прагненням висловлювати сенс чи комунікувати внутрішні стани [2; 4]. Тому результати, створені ШІ, часто постають як складні комбінації вже існуючих даних, а не як втілення суб'єктивного досвіду.

У згаданому блозі LifeArt Gallery наведено приклад портрета «Едмон Беламі» (рис. 1), створеного нейромережею та проданого на аукціоні Christie's [3]. Цей випадок розглядають як маркер нового етапу в розвитку мистецтва. Проте питання про смисловий зміст твору все одно адресують людині — а не алгоритму, який його згенерував, що підкреслює обмеженість «творчості» ШІ у філософському сенсі.

Рисунок 1 – Портрет «Едмон Беламі»

Подібна ситуація виникла й на конкурсі мистецтва Colorado State Fair у США, де перемогу здобула робота, створена за допомогою Midjourney. Це спричинило протест художників, про що повідомляло The New York Times. Митці наголошували, що така перемога є «нечесною», оскільки штучний інтелект не вкладає у твір особистого досвіду та емоційних переживань [7]. Звідси випливає, що творчість — це не лише кінцевий результат, а й складний процес внутрішньої праці, сумнівів і переживань, що формують зміст твору.

Паралельно постають юридичні виклики. Як зазначає AIN.UA, значна частина моделей ШІ навчається на реальних зображеннях, які перебувають під захистом авторського права [4]. Через це результати роботи алгоритмів інколи містять фрагменти чужих творів. В іншому матеріалі підкреслюється, що навіть в Україні вже фіксуються випадки реєстрації авторських

прав на зображення, згенеровані штучним інтелектом, що ще більше ускладнює правове поле [5].

Європейський Союз також намагається впорядкувати регулювання цієї сфери. За повідомленнями AIN, Європейський парламент ухвалив закон, що зобов'язує компанії розкривати інформацію про те, на яких даних навчалися їхні моделі, а також враховувати вимоги авторського права [6]. Це демонструє, що на суспільному рівні існує усвідомлення принципової відмінності між людською творчістю та продукцією ШІ.

У філософії техніки ця відмінність також набуває змістовного підґрунтя. Мартін Гайдеггер у праці «Питання про техніку» зазначає, що сучасна техніка відкриває світ у специфічний спосіб, перетворюючи явища на ресурси для подальшого використання [8]. У випадку штучного інтелекту людські твори фактично стають матеріалом для алгоритмічних комбінацій, де для системи важливі не сенси чи емоції, а структурні та числові параметри.

Попри це, існують і позитивні аспекти. В. Волинець підкреслює, що нейромережі розширюють межі творчості, даючи можливість створювати складні мультимедійні проєкти, які людині інколи важко реалізувати самостійно [2]. Водночас постає ризик перетворення творчості на «швидкий продукт», доступний у кілька кліків. Це ставить питання: чи не зникає глибинне відчуття того, що мистецтво — це результат внутрішньої потреби та особистої праці?

Важливо підкреслити, що саме людина наділяє твір сенсом. У матеріалах LifeArt Gallery зазначається, що штучний інтелект не замінює митця, а функціонує як інструмент для розширення його можливостей [3]. У науковій літературі також наголошується, що будь-які результати, створені ШІ, потребують людської інтерпретації — критика, куратора чи глядача [2; 4].

Отже, штучний інтелект не заперечує творчості, але змінює умови її існування. Він здатний генерувати форму, стиль чи варіацію, однак позбавлений емоцій, життєвої історії та інтенції. Сенс твору завжди створює людина. Тому ключовим завданням стає не протиставлення людини і технології, а збереження людської суб'єктивності, унікального голосу та етичної відповідальності в умовах дедалі потужніших технологічних систем.

Джерела та література

1. Мартиненко Л. Б. Естетика : навчальний посібник. Умань : Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. 188 с. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/6620/1/Estetyka.pdf> (дата звернення: 16.11.2025)
2. Волинець В. О. Вплив штучного інтелекту на сучасне мистецтво: можливості та виклики. Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері. 2023. Т. 6, № 1. С. 21–31. DOI: 10.31866/2617-796X.6.1.2023.283933. URL: <https://doi.org/10.31866/2617-796X.6.1.2023.283933> (дата звернення: 16.11.2025)
3. AI в мистецтві: як штучний інтелект змінює творчість та впливає на художників. LifeArt Gallery. 2025. URL: <https://life-art.com.ua/ai-v-mystecztvi-yak-shtuchnyj-intelekt-zminyuye-tvorchist/> (дата звернення: 16.11.2025)
4. Ходош А. Як отримати права на створені ШІ об'єкти — колонка. AIN.UA. 28.01.2024. URL: <https://ain.ua/2024/01/28/yak-otrymaty-prava-na-stvoreni-shi-obyekty-kolonka/> (дата звернення: 16.11.2025)
5. Як використовувати штучний інтелект без порушення інтелектуальної власності — експерти розробили список порад. AIN.UA. 05.11.2024. URL: <https://ain.ua/2024/11/05/porusennia-intelektualnoyi-vlasnosti/> (дата звернення: 16.11.2025).
6. Європарламент схвалив перший у світі комплексний законопроект про ШІ. AIN.UA. 13.03.2024. URL: <https://ain.ua/2024/03/13/evroparlament-shvalyv-pershyj-u-sviti-kompleksnyj-zakon-pro-shi/> (дата звернення: 16.11.2025)

7. Roose K. An A.I.-Generated Picture Won an Art Prize. Artists Aren't Happy. The New York Times. 02.09.2022. URL: <https://www.nytimes.com/2022/09/02/technology/ai-artificial-intelligence-artists.html> (дата звернення: 16.11.2025)

8. Heidegger M. The Question Concerning Technology. In: Martin Heidegger: Basic Writings / ed. by D. F. Krell. New York : Harper & Row, 1977. P. 287–317. PDF-версія: University of Hawai'i. URL: <https://www2.hawaii.edu/~freeman/courses/phil394/The%20Question%20Concerning%20Technology.pdf> (дата звернення: 16.11.2025)

УДК 159.98:615.851

Дарина Дембовська; Тетяна Коберська, канд. філос. наук, доц.

Національний університет водного господарства та природокористування, Україна

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПОЗИТИВНОЇ ПСИХОТЕРАПІЇ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ СМИСЛОТВОРЕННЯ

Анотація. У статті досліджується філософсько-психологічний потенціал позитивної психотерапії (ППТ) як технології смислотворення особистості. Розглядаються концептуальні засади позитум-підходу, п'ятикрокова модель ППТ та використання метафори як психотерапевтичного інструменту для конструювання екзистенційних смислів. Показано, що ППТ сприяє відновленню смисложиттєвих орієнтацій через активацію внутрішніх ресурсів людини, забезпечує конструктивне переосмислення проблемних ситуацій і демонструє особливу ефективність у контексті екзистенційних криз.

Ключові слова: позитивна психотерапія, смислотворення, екзистенційна психотерапія, позитивна психологія, п'ятикрокова модель ППТ, метафора, позитум-підхід, психотерапевтичні технології, внутрішні ресурси, кризові ситуації.

Daryna Dembovska; Tetyana Koberska, PhD, Assoc. Prof.

National University of Water and Environmental Engineering, Ukraine

TOOLKIT OF POSITIVE PSYCHOTHERAPY AS A TECHNOLOGY OF MEANING- MAKING

Сучасний світ характеризується зростанням екзистенційних викликів, що актуалізує проблему смислотворення як фундаментальної потреби людини. За словами засновника логотерапії В. Франкла, «прагнення до сенсу» є первинною мотиваційною силою людини, а його фрустрація призводить до «екзистенційного вакууму» – стану, що виявляється у нудзі, апатії та депресії [2]. В умовах сучасних кризових ситуацій, зокрема пов'язаних із війною в Україні, питання пошуку та конструювання смислів набуває особливої гостроти.

Позитивна психотерапія (ППТ), розроблена Н.Пезешкіаном, пропонує унікальний інструментарій для роботи зі смисложиттєвими орієнтаціями особистості. На відміну від патологоорієнтованих підходів, ППТ фокусується на активації внутрішніх ресурсів, здібностей та потенціалу людини, що уможливлює конструктивне смислотворення навіть в екстремальних обставинах.

Філософсько-психологічні засади смислотворення досліджували В. Франкл (логотерапія), І. Ялом (екзистенційна психотерапія), Р. Мей (екзистенційний аналіз). Концептуальні основи позитивної психології, що акцентує увагу на чеснотах, сильних сторонах та оптимальному функціонуванні особистості, розробляли М. Селігман, М. Чіксентміхаї, К. Петерсон, Б. Фредріксон. Теоретико-методологічні основи позитивної психотерапії як окремого психотерапевтичного напрямку розробляли Н. Пезешкіан, Х. Пезешкіан, А. Рамін. В українському науковому просторі проблематику позитивної психотерапії досліджують В.